

Raadsvoorstel

Voorstelnummer: 611123
Zaaknummer: 794384

Houten, 4 april 2023

gemeente Houten

Onderwerp:

Burgerberaad Energie 2040

Beslispunten:

1. De opzet van het Burgerberaad Energie 2040 vast te stellen
2. De uitkomsten daarmee leidend te laten zijn voor de invulling van de ambitie klimaat- en energieneutraal Houten in 2040.

Samenvatting

De gemeente Houten wil in 2040 klimaat- en energieneutraal zijn. Via het Energieplan 2020-2025, de Regionale Energiestrategie (RES) U16 en de Transitievisie Warmte werkt Houten aan deze ambitie. Met de aanpak en projecten die in deze plannen staan, zet Houten tot 2030 belangrijke stappen. Deze zijn echter niet voldoende om de ambitie te realiseren.

Over de extra/volgende inzet die nodig is om in 2040 energieneutraal te zijn, zal een maatschappelijk gesprek gevoerd gaan worden: het Burgerberaad Energie 2040. Onderdeel van het Burgerberaad is het gesprek over locaties voor duurzame energieproductie in de gemeente. De verwachting is dat deze locaties vooral in het buitengebied worden gezocht. Met het Burgerberaad Energie 2040 wordt ook uitvoering gegeven aan motie 2021-162. Deze motie roept om een Energieconferentie in het buitengebied te organiseren.

Het doel is de start van een maatschappelijk gesprek over hoe we de duurzaamheidsdoelstelling voor 2040 kunnen invullen. Een nevendoeel is het overbrengen van kennis over methoden om duurzame energie op te wekken en energie te besparen.

Aanleiding

De energietransitie is een opgave die betrekking heeft op alle inwoners uit Houten. Op dit moment wekt Houten in totaal circa 11% van het energieverbruik duurzaam op (bron: klimaatmonitor.databank.nl; bewerkt). Als alle projecten voor het opwekken van duurzame stroom, waarvoor vergunning is verleend, ook daadwerkelijk worden gebouwd dan komt Houten in 2030 naar verwachting uit op zo'n 48%.

Om in 2040 energieneutraal (100% duurzame energie) te zijn moet het energiegebruik verder omlaag en moet in de gemeente Houten nog meer energie duurzaam worden opgewekt. Wat gaat Houten nog meer doen om energieneutraal te worden? Over die vraag organiseren we een energieconferentie in de vorm van een burgerberaad¹.

Het Burgerberaad is een maatschappelijk gesprek, verspreid over drie dagen in september en oktober 2023 voor inwoners die via een loting zijn uitgenodigd. Na deze drie dagen gaat een delegatie van inwoners in co-creatie met gemeenteambtenaren de opbrengsten van het burgerberaad uitwerken tot een routekaart, die als basis kan dienen voor een nieuw energieplan Houten 2025-2040. Op de routekaart worden de tijdens het burgerberaad geformuleerde acties en randvoorwaarden in de tijd gezet en gekoppeld aan een mijlpalenplanning.

De routekaart met onderliggende randvoorwaarden voor het nieuwe energieplan zal worden opgeleverd aan u als gemeenteraad. De raad wordt gevraagd een besluit te nemen over de opgestelde routekaart.

¹ De opzet van een burgerberaad is bedacht door de Belgische cultuurhistoricus en schrijver David van Reybrouck. Het beraad stelt een advies op over een maatschappelijk vraagstuk. Het beraad wordt samengesteld op basis van loting.

Het Burgerberaad Energie 2040 stelt een plan samen voor de route waarmee Houten in 2040 energieneutraal is. In bijgevoegd projectplan (bijlage 1) staat beschreven hoe het Burgerberaad vorm krijgt. In hoofdlijnen is dat het volgende:

Het Burgerberaad Energie 2040 bestaat uit honderdvijftig inwoners, die een afspiegeling zijn van de inwoners in Houten. Het beraad stelt tijdens drie conferentiedagen in september en oktober 2023 adviezen en aanbevelingen op voor de route naar energieneutraal in 2040. De deelnemers aan Burgerberaad Energie 2040 zijn willekeurige inwoners van Houten. Een deelnemer zit zonder last of ruggenspraak en zonder speciale kennis in het beraad. Energietransitie is een onderwerp waarin technische kennis van belang is. Onderdeel van het beraad is daarom een conferentie waarin de kennis en feiten over de effecten van maatregelen en oplossingen aan de orde komen en worden bediscussieerd. De conferentie vormt het vertrekpunt voor de adviezen, oplossingen en aanbevelingen van het beraad.

Beoogd effect

Een maatschappelijk gedragen routekaart naar een energieneutraal Houten, die als basis dient voor een nieuw op te stellen Energieplan 2025-2040.

Argumenten per beslispunt

1.1 Met het Burgerberaad Energie 2040 wordt uitvoering gegeven aan motie 2021-162. Motie 2021-162 roept op om een energieconferentie voor het buitengebied te organiseren. De (ruimtelijke) impact van opwekprojecten is in het buitengebied ten slotte het grootst. Tegelijkertijd gaat de energietransitie inwoners in heel Houten aan. Ook binnen de kern Houten zullen maatregelen genomen moeten worden. Door veel te besparen kan de kern Houten bijvoorbeeld ervoor zorgen dat de energievraag aan het buitengebied kleiner wordt. Daarom wordt voorgesteld de conferentie in te vullen met een burgerberaad waarin het gesprek gevoerd wordt over de energietransitie met bewoners die een doorsnede vormen van de Houtense samenleving. Niet alleen inwoners van het buitengebied, maar ook inwoners binnen de kern van Houten worden zo betrokken. Inwoners uit het buitengebied van Houten zijn wel extra vertegenwoordigd: er gaan twee keer zoveel inwoners uit het buitengebied meedoen ten opzichte van hun procentuele aandeel van de Houtense bevolking.

1.2 Met het Burgerberaad wordt uitvoering gegeven aan het amendement 071-2022 “Participatie pilots in het coalitieprogramma” en genereert ervaringen die benut kunnen worden voor een eigen Houtens participatiemodel

Op 8 november 2022 is in de gemeenteraad een amendement (071-2022) aangenomen om in de collegeperiode 2022-2026 participatiepilots te houden, welke niet eerder in Houten zijn ingezet. Het Burgerberaad is zo'n nieuwe vorm van participatie.

In het collegeprogramma 2022 – 2026 is gekozen voor het ontwikkelen van een eigen Houtense participatie-aanpak geïnspireerd op het “Zeister model”. Het Burgerberaad Energie 2040 is één van de eerste grote gemeentebrede participatietrajecten sinds de vaststelling van het collegeprogramma. De ervaringen bij de organisatie van het Burgerberaad Energie 2040 kunnen gebruikt worden bij de uitwerking van de eigen Houtense participatie-aanpak.

2.1 Commitment van het bestuur is nodig om bewoners te laten deelnemen

Meedoen met een burgerberaad vraagt iets van deelnemers. Als je input levert, wil je ook dat dit serieus wordt genomen. Vooraf moet duidelijk zijn op welke manier het college van B&W of de gemeenteraad met de uitkomsten omgaat. De uitkomst van het Burgerberaad legt het college in de vorm van een routekaart ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad. Hierdoor is voor de deelnemers aan het beraad nut en noodzaak van hun deelname duidelijk en zien de deelnemers hoe er met hun bijdrage wordt omgegaan in het vervolg.

Kanttekeningen

1.1 Het buitengebied van Houten lijkt ondervertegenwoordigd

De verhouding buitengebied en kern Houten is bij 150 deelnemers: 17 deelnemers uit het buitengebied en 133 uit de kern Houten. Dit is reële verdeling op basis van het totale aantal inwoners. Daarmee zijn inwoners van het buitengebied sterk in de minderheid.

Ook als, conform het voorstel, het aantal deelnemers vanuit het buitengebied verdubbeld wordt naar 34. Experts op het gebied van burgerberaden zien geen probleem in dit kleinere aantal deelnemers vanuit een specifiek deel van Houten. Een burgerberaad vertegenwoordigt alle Houtenaren en zoekt naar de beste oplossingen voor heel Houten en niet voor specifieke delen van Houten. Daarom heeft een reële afspiegeling de voorkeur van experts. Verder wijzen zij op het risico van blokvorming. In dat geval ontstaat vaak een onderhandelingsituatie, waarin er weinig geluisterd wordt naar elkaarsargumenten.

1.2 Uitkomsten van een burgerberaad kunnen anders zijn dan verwacht.

In eerder gehouden burgerberaden blijkt het proces om te komen naar het doel (input voor kaders die bijdragen aan een nieuw energieplan) belangrijker dan het doel zelf. In dit proces kunnen mensen input leveren en voelen zich gehoord en betrokken bij besluitvorming. Dit kan ervoor zorgen dat de uitkomst afwijkt van de strategie en aanpak die nu in het door de raad vastgestelde Energieplan 2020-2025 zit.

Participatie

Een burgerberaad is een moderne vorm van participatie bedacht door David van Reybrouck (zie voetnoot op pagina 2). Inmiddels wordt het burgerberaad toegepast en uitgewerkt in zeer veel beleidstrajecten van gemeentes en verschillende provincies. De ervaring is dat door het gesprek tussen inwoner(groepen) met vaak tegengestelde opvattingen er goede oplossingen en strategieën worden bedacht voor de oplossing van maatschappelijk complexe vraagstukken. Door de gekozen afspiegeling verwachten we dat het burgerberaad voorstellen aandraagt die breed in de samenleving worden geaccepteerd.

Mooi 't Goy, Leefbaar Tull en 't Waal, Energierijk Houten Duurzaam Eiland, Grootouders voor het klimaat en Opgewekt Houten zijn gevraagd als klankbordgroep mee te denken over de opzet van het burgerberaad. Deze organisaties hebben toegezegd als klankbordgroep te willen fungeren. Mooi 't Goy is kritisch over het burgerberaad. Op basis van hun reactie hebben we het aantal deelnemers uit het buitengebied aan het beraad verdubbeld.

Financiën en formatie

De kosten voor het burgerberaad worden gedekt uit de ontvangen incidentele rijksmiddelen voor de uitvoering van het Klimaatakkoord in 2022. Deze zijn via de tweede bestuursrapportage 2022 beschikbaar gekomen. Over de totale inzet van deze middelen wordt uw raad apart geïnformeerd via een raadsinformatiebrief. Het benodigde werkbudget voor het Burgerberaad Energie 2040 is geraamd op € 114.000. Bijlage 3 van het bijgevoegde projectplan bevat de begroting voor de besteding van dit budget.

Voor diverse participatie-activiteiten binnen het programma duurzaamheid is in 2023 een participatie- en communicatieadviseur ingehuurd. De kosten hiervoor bedragen maximaal € 110.000. Ook deze inzet wordt gedekt uit de incidentele rijksmiddelen 2022 voor de uitvoering van het Klimaatakkoord.

De ingehuurde participatie- & communicatieadviseur vervult de rol van projectmanager van het burgerberaad. Naast het burgerberaad werkt de projectmanager later dit jaar ook aan de startnotitie voor de Windvisie en het Windfonds Goyerbrug. De uren van de medewerkers die betrokken zijn bij de voorbereiding en uitvoering van het burgerberaad, zijn voorzien in het jaarplan 2023 van het programma Duurzaamheid.

Communicatie

Er wordt op diverse manieren gecommuniceerd over het Burgerberaad.

Bij monde van de portefeuillehouder informeert het college de besturen van de provincie en gemeenten Wijk bij Duurstede, Buren, Bunnik, Utrechtse Heuvelrug en Culemborg over het Burgerberaad en relevante ontwikkelingen van het beraad.

De centrale bijeenkomsten tijdens het Burgerberaad worden live gestreamd. Via de vaste media contacten genereren we zoveel mogelijk free publicity. Indien minister Jetten ingaat op de uitnodiging (zie projectplan), werken we met het ministerie samen aan publiciteit via de landelijke media.

Van de uitkomsten van elke conferentiedag versturen we een persbericht naar de media. Het verslag van de conferentie publiceren we op de Gemeentepagina van Houtens Nieuws en de gemeentelijke digitale nieuwsbrief.

Medio mei gaat als onderdeel van de website van de gemeente, de webpagina www.houten.nl/burgerberaad live. Deze website speelt een centrale rol als springplank naar relevante informatie over de verschillende aspecten van de energietransitie. De ontsluiting van de informatie is zoveel mogelijk visueel, zodat de gebruiker niet veel hoeft te lezen om bij de informatie te komen.

Voortgang

We zullen de gemeenteraad tussentijds op de hoogte houden van de voortgang van (de organisatie van) het burgerberaad. Het griffiebericht is daarvoor het meest logische middel.

Raads- en commissieleden kunnen zelf aanwezig zijn bij het burgerberaad als waarnemer. Uiteindelijk krijgen college en raad de uitkomsten aangeboden door de deelnemers van het burgerberaad.

Evaluatie

Het Burgerberaad gaat geëvalueerd worden. De evaluatie gaat bestaan uit een vragenlijst achteraf in te vullen door de deelnemers. Voor de opzet en uitwerking van de evaluatie maken we gebruik van de kennis en ervaring van experts van de nationale RES-groep.

De vragenlijst stellen we zo samen dat deze ook aanbevelingen voor de ontwikkeling van het "Houtens participatiemodel" oplevert. De medewerker participatie in het team A&O en het team onderzoek worden daarom bij de ontwikkeling van de vragenlijst betrokken.

Vanuit het Nationale Programma Regionale Energie Strategieën (NP RES) bestaat veel belangstelling voor de Houtense combinatie van burgerberaad en co-creatie. Een producent gaat in opdracht van NP RES een making off video van de totstandkoming van het burgerberaad maken. De video richt zich op gemeentes die nog geen ervaring hebben met burgerberaden en/of geïnteresseerd zijn in deze nieuwe vorm van beleidsontwikkeling. Ook voor onszelf levert die "blik van buiten" interessante informatie op voor volgende participatietrajecten.

Houten, 4 april 2023

het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Houten
de secretaris, de burgemeester,

A.J. Barink

G.P. Isabella

Bijlagen

1. Plan van aanpak Burgerberaad Energie 2040

Verantwoordelijke portefeuillehouders college

1e PoHo: Paul van Ruitenbeek

2e PoHo: n.v.t.

Gewijzigd Raadsbesluit

Voorstelnummer: 611123

gemeente Houten

Onderwerp

Burgerberaad Energie 2040

De raad van de gemeente Houten heeft het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 4 april 2023 gelezen en besluit *dat voorstel gewijzigd vast te stellen*:

1. De opzet van het Burgerberaad Energie 2040 vast te stellen *met de wijziging dat de doelgroep voor het burgerberaad zal bestaan uit inwoners van Houten van 18 jaar en ouder, waardoor de samenstelling van de doelgroep voor de peiling onder jongeren wijzigt in de groep jongeren met een leeftijd tussen 14 en 18 jaar met als toevoeging dat ook de Jongerenraad deelneemt aan de klankbordgroep* ;
2. *De uitkomsten van de driedaagse te verwerken in een verslag dat wordt vastgesteld door het burgerberaad*;
3. *Het verslag door een delegatie van het burgerberaad in co-creatie met de verantwoordelijke ambtenaren te vertalen in een ontwerp routekaart en te laten vaststellen door het burgerberaad*;
4. *De definitieve routekaart te laten vaststellen door het burgerberaad*;
5. *De door het burgerberaad vastgestelde routekaart ter besluitvorming voor te leggen aan het college en aan de gemeenteraad*;
6. *De routekaart leidend te laten zijn voor de invulling van de ambitie klimaat- en energieneutraal Houten in 2040*;
7. *Op basis van een selectie uit de Basis Registratie Personen 5.000 tot 6000 inwoners uit te nodigen om deel te nemen aan het Burgerberaad Energie 2040, zodat uitvoering gegeven kan worden aan de opdracht om inwoners middels het Burgerberaad Energie 2040 te laten participeren in de uitwerking van het Klimaatakkoord*.

Dit is besloten in de openbare vergadering van de raad op 1 juni 2023.

De raad van de gemeente Houten,
de griffier,

de voorzitter,

C.M.S. Visser

G.P. Isabella